

Шымкент қаласы білім
басқармасы
«№ 136 жалпы орта білім
беретін мектебі»
шаруашылық жүргізу
құқығындағы
коммуналдық мемлекеттік
кәсіпорны



Коммунальное
государственное предприятие
на праве хозяйственного
ведения
«Общеобразовательная
средняя
школа № 136»
управления образования
города Шымкент

Шымкент қаласы, Абай ауданы, Самал-3 мөлтек ауданы, 2083А ғимарат. БИН: 201140024738. Тел: 8 (7252) 27-40-45.

БҰЙРЫҚ № 244
2025 жылғы 16 қыркүйек
Шымкент қаласы

ПРИКАЗ № 244
16 сентябрь 2025 год
город Шымкен

Ата-аналарды педагогикалық қолдау» орталығын құру туралы

«Өркен» ұлттық ғылыми-практикалық балалар әл-ауқаты институтының ғылыми-әдістемелік кеңесінің 2025 жылғы тамыз айындағы хаттамасына сәйкес және ата-аналармен өзара іс-қимылды нығайту, олардың педагогикалық сауаттылығын арттыру, бала тәрбиесінде ата-ана мен мектеп арасындағы ынтымақтастықты күшейту мақсатында **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Мектеп жанынан «Ата-аналарды педагогикалық қолдау» орталығы құрылсын.
2. Орталықтың жетекшісі болып директордың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары М.Умбетова тағайындалсын.
3. Орталықтың құрамына әлеуметтік педагог Б.Кадиркулова, мектеп психологі С.Закирова және сынып жетекшілері енгізілсін.
4. «Ата-аналарды педагогикалық қолдау» орталығының жылдық жұмыс жоспары әзірленіп, бекітілсін.
5. Орталық ата-аналарға педагогикалық көмек көрсету, тәрбиелік кеңестер өткізу, семинар-тренингтер ұйымдастыру, психологиялық қолдау көрсету жұмыстарын жүйелі түрде жүзеге асырсын.

6. Ата-аналарды педагогикалық қолдау» орталығы жанынан «Даналық» мектебі құрылсын: «Даналық мектебінің жұмысы барысында «Аталар, ағалар және әжелер, жеңгелер» ақыл –кеңес үлгісі енгізілсін.

7. Осы бұйрықтың орындалуын қадағалау директордың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары М.Умбетоваға жүктелсін.



Л.Мырзакасымова

**2025 – 2026 оқу жылына арналған
Ата – аналарды педагогикалық қолдау орталығының
қызметін ұйымдастыру
бойынша жылдық жұмыс жоспары**





**Ата – аналарды педагогикалық қолдау
орталығының қызметін ұйымдастыру
бойынша жылдық жұмыс жоспары**

2025 – 2026 оқу жылы

БАЛАЛАР МЕН АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН «ІШКІ КҮШ» ТРЕНИНГТІК БАҒДАРЛАМАСЫ

Бағдарлама БҰҰ-ның Балалар қоры (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы Өкілдігінің қолдауымен дайындалған Бағдарламаның өзектілігі. Қазіргі әлемде балалар мен жасөспірімдер өздерінің психологиялық әл-ауқатына терең әсер ететін жан жарақатына ұшырау оқиғаларына жиі тап болады. Жан жарақаты – бұл эмоционалды және психологиялық стресті тудыратын терең күйзеліс. Бұл баланың өміріне, қауіпсіздігіне немесе тұтастығына қауіп төндіретін оқиғалар мен жағдайлардың әсерінен туындайды. Жан жарақаты бір оқиғаның салдарынан да, қайталанатын немесе созылмалы жағдайлардан да туындауы мүмкін. Жан жарақаты жай ғана оқиға емес, керісінше, оған деген реакция екенін түсіну маңызды. Бірдей оқиға бір бала үшін ауыр болса, екіншісі үшін олай болмауы мүмкін. Бұл көптеген факторға байланысты, соның ішінде баланың жасы, оның жеке ерекшеліктері, жақындарының қолдауы және бастан кешірген оқиғаға қатысты болуы мүмкін. Балалардың жан жарақатына ұшырауы әртүрлі тәуекел факторына байланысты болуы мүмкін: физикалық, эмоционалды немесе жыныстық зорлық-зомбылық, буллинг және кибербуллинг; жақындарынан айырылуға байланысты жан жарақаттары; табиғи апаттар. Жан жарақатына бағдарланған тәсілдемеге негізделген «Ішкі күш» бағдарламасы жан жарақаты оқиғаларын бастан кешірген балалармен және жасөспірімдермен жұмыс істеудің ең тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Бұл тәсілдің қалыптасуы мен дамуы Джудит Герман (2021) және Бессель ван дер Колк (2020) еңбектерімен байланысты. «Ішкі күш» бағдарламасы екі негізгі мақсатты топқа бағытталған: 1. Жан жарақаты оқиғаларына тап болған және эмоционалды әл-ауқатты қалпына келтіру үшін қолдауды қажет ететін 12-15 жас аралығындағы жасөспірімдер (6-9 сыныптар). 2. Бала үшін қауіпсіз ортаны құруда шешуші рөл атқаратын және тиімді қолдау құралдарын қажет ететін ата-аналар немесе қамқоршылар. Балаларға арналған тренингтің құндылығы бала үшін қауіпсіз және қолдау ортасының құрылуымен анықталады. Онда бала: • Жан жарақаты тәжірибесін өңдеуді; • өз эмоцияларын тани және басқаруды; • бақылау және қауіпсіздік сезімін қалпына келтіруді; • стресспен күресу дағдыларын дамытуды; • басқалармен қарым-қатынасты жақсартуды үйренеді. Бағдарлама ата-аналар үшін де үлкен маңызға ие, өйткені баланың жан жарақатын бастан кешіруі ата-аналардың дәрменсіздік, өздерін кінәлі санау және АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ 13 алаңдаушылық сезімдерін тудырады. Жан жарақатына бағдарланған тәсілдемені меңгеру ата-аналарға: • баланың эмоционалды қажеттіліктерін жақсырақ түсінуге; • тиімді көмек және қолдау көрсетуге; • жан жарақатына қайта ұшыраудың алдын алуға; • отбасында қауіпсіз және қолдау ортасын құруға мүмкіндік береді. «Ішкі күш» тренингтік бағдарламасының мазмұны 1-кездесу: Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз 2-кездесу: Эмоциялар және оларды білдіру жолдары 3-кездесу: Тәжірибені ұғыну және ішкі күш 4-кездесу: Өзіне-өзі көмектесу және өзін-өзі қорғау дағдыларын дамыту. Бағдарлама балалар және олардың ата-аналарымен жүргізілетін жұмысты біріктіреді, бұл бүкіл отбасы үшін біртұтас қолдау ортасын құруға мүмкіндік береді. Жұмыста жан жарақатына бағдарланған тәсілдеменің ғылыми негізделген әдістері қолданылады: топтық динамиканы дамыту, эмоциялармен жұмыс істеу, тәжірибені ұғыну, өзіне-өзі көмектесу және өзін-өзі қорғау дағдыларын дамыту, қатысушылардың сәтті бейімделуіне және қалпына келуіне ықпал ететін балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын нығайту. Бағдарлама БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы өкілдігінің қолдауымен әзірленді.

**«Ішкі күш» тренингтік бағдарламасы негізінде оқушыларға арналған
жұмыс жоспары
(6 – 9 сынып оқушылары)**

р\с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз	Қазан	Сынып жетекшілер Мектеп психологы
2	Эмоциялар және оларды білдіру жолдары	Желтоқсан	Сынып жетекшілер Мектеп психологы
3	Тәжірибені ұғыну және ішкі күш	Ақпан	Сынып жетекшілер Мектеп психологы
4	Өзіне – өзі көмектесу және өзін – өзі қорғау дағдыларын дамыту	Сәуір	Сынып жетекшілер Мектеп психологы

**«Ішкі күш» тренингтік бағдарламасы негізінде ата – аналарға
арналған жұмыс жоспары**

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз	Қазан	ДТІЖО Б.Ибрагимов М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова А.Жоланова
2	Эмоциялар және оларды білдіру жолдары	Желтоқсан	ДТІЖО Б.Ибрагимов М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова А.Жоланова
3	Тәжірибені ұғыну және ішкі күш	Ақпан	ДТІЖО Б.Ибрагимов М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова А.Жоланова
4	Өзіне – өзі көмектесу және өзін – өзі қорғау дағдыларын дамыту	Сәуір	ДТІЖО Б.Ибрагимов М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова А.Жоланова

**«Ішкі күш» тренингтік бағдарламасы негізінде бірлескен жұмыс
жоспары**

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз	Қазан	ДТЖЖО Б.Ибрагимов Сынып жетекшілер Мектеп психологы А.Жоланова
2	Эмоциялар және оларды білдіру жолдары	Желтоқсан	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
3	Тәжірибені ұғыну және ішкі күш	Ақпан	ДТЖЖО Б.Ибрагимов Сынып жетекшілер Мектеп психологы А.Жоланова
4	Өзіне – өзі көмектесу және өзін – өзі қорғау дағдыларын дамыту	Сәуір	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

«БАЛА ҚАУІПСІЗДІГІГІ» АТА-АНАЛАР МЕН ОҚУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН САБАҚТАР БАҒДАРЛАМАСЫ

Бағдарлама Қазақстандағы БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Өкілдігінің қолдауымен әзірленген. Бағдарламаның өзектілігі отбасыларға кешенді қолдау көрсету қажеттілігінің артуымен, әсіресе цифрландыру жағдайында зорлық-зомбылық тәуекелінің жоғарылауымен байланысты. Бағдарлама қауіпсіз ортаны қалыптастыруға және ата-аналардың балаға тәлімгер мен қорғаушы ретіндегі рөлін нығайтуға бағытталған. Зорлық-зомбылық – бұл физикалық, психологиялық немесе әлеуметтік зиян келтіретін күшті, қысымды немесе билікті саналы түрде қолдану. Зорлық-зомбылықтың негізгі түрлері • Физикалық: соққы, тұншықтыру, еркіндікті шектеу, ауырсыну келтіру. • Психологиялық: қорлау, қауіп төндіру, манипуляция, газлайтинг. • Эмоционалдық: елемеу, төмендету, оқшаулау, бопсалау. • Жыныстық: келісімсіз кез келген жыныстық әрекеттер, әсіресе балаларға қатысты. • Экономикалық: қаржыны бақылау, жұмыс істеуге тыйым салу, ресурстардан айыру. • Ақпараттық: жалған ақпарат тарату, кибербуллинг. Зорлық-зомбылық баланың психикасына кері әсер етеді, әсіресе ол қайталанып отырса немесе жақын адамдар тарапынан жасалса. Мұндай жағдайлар баланың бойында тұрақты қорқыныш пен мазасыздық сезімін тудыруы мүмкін. Бұл өз кезегінде үрейлі ұстамаларға, түнгі қорқынышты түстерге және жалпы қауіп-қатер сезіміне алып келеді. Бала әлемді жауыз ретінде қабылдай бастайды және ересектерге деген сенімін жоғалтады. Депрессия пайда болады, көбінесе ол суицидалды ойлармен және көмекке зәрулік сезімімен бірге жүреді. Өзін төмен бағалау, кінә мен ұят сезімі тұрақты серігіне айналады, ал импульсивтілік пен агрессия қарым-қатынаста қиындықтар туғызып, жанжалға бейімділікке алып келеді. Оқуына кері әсер етеді: бала оқуына қызығушылығын жоғалтады, зейінін шоғырландыру қиынға соғады, есте сақтау мен назар аудару қабілеті нашарлайды. Көп жағдайда бала тұйықталып, қатарластарының ортасынан алыстайды, жалғыздықты жөн көреді. Ұзақ мерзімді тұрғыда зорлық-зомбылық деструктивті өмірлік сценарийлердің қалыптасуына, болашақтағы қа- АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ 61 рым-қатынастарда күш көрсету үлгілерін қайталауға, ішкі жан күйзелісін жеңудің жолы ретінде түрлі тәуелділіктерге — алкоголь мен есірткіден бастап құмар ойындарға дейін — әкелуі мүмкін. Созылмалы аурулар, ұйқысыздық, тамақтану бұзылыстары сынды психосоматикалық дерттер — терең психологиялық жарақаттардың көрінісі. Осы салдарлардың барлығы ерте кезеңде араласудың, ересектердің мұқият назарын және жүйелі қолдаудың маңыздылығын айқын көрсетеді. Зорлық-зомбылықтың алдын алу кешенді көзқарасты талап етеді, оған білім беру, қолдау көрсету және әлеуметтік бастамалар

кіреді. Балалар мен ересектерге зорлық-зомбылықтың белгілерін тануды үйрету, эмоционалдық интеллектіні дамыту және зорлықсыз қарым-қатынас дағдыларын енгізу маңызды. Ата-аналар балаларымен қарым-қатынасты құрмет пен сенімге негізделген түрде құра білуі үшін жағымды тәрбие беру бойынша білім алуы қажет. Сондай-ақ психологиялық көмекке, жедел желілер мен дағдарыс орталықтарына қолжетімділік, бала өз сезімін еркін жеткізе алатын қауіпсіз әрі сенімді отбасылық және оқу орталарының болуы үлкен маңызға ие. Отбасында сүйіспеншілікке, қауіпсіздікке және айқын шекараларға негізделген атмосфера қалыптасуы қажет, мұнда күш қолдану мүлдем болмауы тиіс. Тәрбиедегі агрессивті әдістерге жол беруге болмайды, себебі олар зорлыққа негізделген мінез-құлық үлгілерін қалыптастырады. Қоғамдық деңгейде қауіпсіз кеңістіктерді қалыптастыру, әйелдер мен жасөспірімдерді алдын алу жобаларына тарту, сондай-ақ құрмет пен қамқорлық мәдениетін қалыптастыру мақсатында қоғамдық және діни көшбасшылармен жұмыс жүргізу маңызды. Осындай шаралардың барлығы зорлық-зомбылыққа жол бермейтін орта құруға септігін тигізеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасын жасау қазіргі тәрбиелеудегі қиындықтарға тап болған ата-аналарды жүйелі қолдаудың арту қажеттілігінен туындады. Цифрландыру жағдайында, әлеуметтік нормалардың өзгеруі мен зорлық-зомбылық қаупінің, соның ішінде онлайн ортадағы қауіптің артуы салдарынан ата-аналарға балалармен конструктивті өзара әрекеттесу, қауіп белгілерін тану және қауіпсіз білім беру ортасын қалыптастыру бойынша практикалық дағдыларды меңгеру қажет. Мұндай бағдарлама тек саналылықты арттырып қана қоймай, ата-аналардың баланың өміріндегі қорғаушы және тәлімгер ретіндегі рөлін нығайтуға көмектеседі. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығының сабақтарының вариативті модулі ретінде ұсынылады. Бұл модуль ата-аналардың балалармен конструктивті өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға, зорлық-зомбылықтың алдын алуға және баланың тәрбиесіне нақты және цифрлық ортада белсенді қатысуға бағытталған. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы екі негізгі мақсатты топқа бағытталған. • 1–4, 5–9 және 10–11 сынып оқушылары: эмоциялық өзін-өзі реттеу, қауіпсіз мінез-құлық, қауіп-қатерлерді танып-білу және көмек сұрау дағдыларын дамытуға мұқтаж білім алушылар. Сонымен қатар, бағдарлама балалардың ересектерге сенімін қалыптастыруға, саналылықты арттыруға және қауіпсіз білім беру ортасында өзара құрмет мәдениетін дамытуға ықпал етеді. • Баланың қауіпсіз ортасын құруда маңызды рөл атқаратын ата-аналар немесе қамқоршылар, олар тиімді қолдау көрсетуге арналған құралдарға мұқтаж. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы, әсіресе зорлық-зомбылыққа немесе эмо-

62 БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫН АРТТЫРУ
РКЕН ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ
ционалдық
жарақаттарға ұшыраған балалардың әл-ауқатына айтарлықтай әсер етеді. Тренингке қатысу балаға өз сезімдерін түсінуге, ішкі тұрақтылығын қалпына келтіруге және өзін қауіпсіз сезінуге көмектеседі. Тренинг: •

Уайым мен қорқыныш сезімін азайтуға; • Ересектерге деген сенімді қалпына келтіру және қорғану сезімін қалыптастыруға; • Өзін-өзі реттеу және эмоционалдық интеллект дағдыларын дамытуға; • Зейін мен оқу мотивациясын жақсартуға; • Өзін-өзі бағалау мен сенімділікті нығайтуға; • Қауіпсіз шекараларды қалыптастыру және көмек сұрай білу қабілетін дамытуға; • Қайталама жарақаттану мен зорлық мінез-құлқы сценарийлерінің алдын алуға ықпал етеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы ата-аналарды, әсіресе бала зорлық-зомбылыққа немесе эмоционалдық жарақат белгілеріне тап болған жағдайда қолдауда маңызды рөл атқарады. Мұндай жағдайлар ересектерде уайым, кінә сезімі және шатасу тудырады. Тренинг ата-аналарға дәрменсіздік күйінен шығуға, түсінікті әрі тиімді жауап беру стратегияларын ұсынуға көмектеседі. Сондай-ақ: • Баланың психологиялық реакцияларын тереңірек түсінуге; • Баланың қалпына келу үдерісінде жанашырлықпен қолдау көрсетуге; • Өз стрессін төмендетіп, ата-ана ретінде сенімділікті нығайтуға; • Тұрақты және қауіпсіз отбасылық ортаны қалыптастыруға; • Агрессивті тәрбиелеу әдістері арқылы қайталама жарақаттануды болдырмауға; • Баламен байланысын нығайтып, сенімді қалпына келтіруге мүмкіндік береді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасының мазмұны 1-сабақ. Қауіпсіздік түсінуден басталады 2-сабақ. Онлайнда — қорықпай: жанында болу және түсіну Бағдарлама балалар мен олардың ата-аналарымен жұмыс істеуді үйлестіреді, бұл бүкіл отбасыға біртұтас қолдаушы орта құруға мүмкіндік береді. Жұмыста ғылыми негізделген әдістер қолданылады: топтық динамиканы дамыту, эмоциялармен жұмыс істеу, тәжірибені түсіну, өзін-өзі қолдау және өзінөзі қорғау дағдыларын дамыту, бала мен ата-ананың қарым-қатынасын нығайту, бұл қатысушылардың сәтті бейімделуіне және қалпына келуіне септігін тигізеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы Өкілдігінің қолдауымен әзірленді.

**«Бала қауіпсіздігі» тренингтік бағдарламасы негізінде оқушыларға
арналған жұмыс жоспары
(1–4 сыныптарға арналған сабақтар)**

р\с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Мен не дұрыс, не бұрыс екенін білемін!	Қыркүйек	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Ережесін білсем, интернет — менің сенімді досым	Қараша	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

(5–9 сыныптарға арналған сабақтар)

р\с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Зорлық-зомбылыққа жол жоқ: шекаранды таны, қорғануды үйрен!	Қаңтар	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Цифрлық әлемде қорғанудың жолдары	Наурыз	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

(10–11 сыныптарға арналған сабақтар)

р\с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Жеке шекара және зорлық-зомбылық: көремін, түсінемін, әрекет етемін	Сәуір	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Желідегі қауіптер және олардан қорғану жолдары	Мамыр	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

«Бала қауіпсіздігі» тренингтік бағдарламасы негізінде ата – аналарға арналған жұмыс жоспары

(1–4 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Жеке қауіпсіздік және баланы зорлық-зомбылықтан қорғау	Қыркүйек	ДТЖЖО Б.Ибрагимов Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Цифрлық қауіпсіздік және баланы онлайн ортада қорғау	Қараша	ДТЖЖО М.Умбетова Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

(5–9 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Жасөспірімді зорлық-зомбылықтан қорғаудың негізі – сенім мен жеке шекараға құрмет	Қаңтар	Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Бүгінгі жасөспірім: қауіптің белгілері және қорғану тәсілдері	Наурыз	Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

(10–11 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Шекара мен қолдау: жасөспірімге өмірлік сынақтарды еңсеруге қалай көмектесуге болады	Сәуір	Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Цифрлық әлемдегі жасөспірімнің қауіпсіздігі мен жауапкершілігі	Мамыр	Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

Даму үшін әріптестік: Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата – аналарына арналған бағдарлама

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды (ЕББҚ) оқыту — баршаға тең мүмкіндік беретін инклюзивті білім берудің маңызды бөлігі. Баланың сәтті бейімделуі кешенді тәсілсіз мүмкін емес: оның жеке ерекшеліктерін ескеру, арнайы жағдай жасау және отбасының белсенді қатысуы қажет. Ата-аналар — баланың өміріндегі басты тәрбиешілер. Олардың білім беру ұйымдарымен ынтымақтастығы мен белсенді қатысуы баланың оқу жетістігіне және әлеуметтенуіне тікелей әсер етеді. Алайда көптеген отбасылар ақпараттың жетіспеушілігіне, эмоционалдық қиындықтарға және баланы қолдау мәселелеріндегі сенімсіздікке тап болады. Осы сабақтар мен әдістемелік ұсынымдар келесі мақсаттарға бағытталған:

- отбасылар мен мамандар арасындағы серіктестік қарым-қатынасты дамыту;
- ата-аналардың білім беру процесінің тең құқықты қатысушылары ретіндегі рөлін күшейту;
- ата-аналарға қолдау көрсету және сүйемелдеу үшін практикалық құралдарды ұсыну.

Ата-аналармен жұмыс келесі қағидаттарға негізделеді:

- Жеке көзқарас: баланың даму ерекшеліктерін, отбасылық жағдайды және ата-аналардың белсенділік деңгейін ескеру;
- Серіктестік және ынтымақтастық: бірлескен шешімдер қабылдау, жеке білім беру бағыттарын жасауға қатысу;
- Ашықтық және қолжетімді ақпарат: оқыту әдістері, технологиялар мен ресурстар туралы өзекті мәліметтерді ұсыну;
- Психологиялық-педагогикалық қолдау: ашық диалог үшін жайлы орта құру, ата-аналардың уайымын азайту және сенімділігін арттыру.

Сабақ барысында қарастырылатын мәселелер:

- ЕББҚ бар балалармен жұмыс істеудің нормативтік-құқықтық негіздері;
- отбасы мен білім беру ұйымдарының тиімді өзара әрекеттесу формалары;
- сәтті серіктестік мысалдары мен педагогикалық технологиялар;
- ата-аналарды қолдау құралдары — консультациялар, тренингтер, өзара көмек топтары.

Бұл сабақтар — әр баланың әлеуетін ашуға, отбасының рөлін күшейтуге және ЕББҚ бар балалардың оқуына, дамуына және өмір сапасына қолдау көрсететін инклюзивті ортаны қалыптастыратын тұрақты өзара әрекет жүйесін құру жолындағы қадам

Даму үшін әріптестік: Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата – аналарымен жүргізілетін жұмыс жоспары

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Түсінемін және қолдаймын: ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға ата – ана ретінде қалай жақын болу керек	Қазан	ДТЖЖО Б.Ибрагимов Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова
2	Қабылда, түсін: ЕББҚ балалар мен ата - аналар	ақпан	ДТЖЖО Б.Ибрагимов Сынып жетекшілер Мектеп психологы С.Закирова

Бекітемін

Мектеп директоры



Л.Н.Мырзакасымова



**2025 – 2026 оқу жылында
Ата – аналарды педагогикалық қолдау
орталығының қызметін ұйымдастыру
бойынша жылдық жұмыс жоспары
(5-11 сыныптар аралығы)**

БАЛАЛАР МЕН АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН «ІШКІ КҮШ» ТРЕНИНГТІК БАҒДАРЛАМАСЫ

Бағдарлама БҰҰ-ның Балалар қоры (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы Өкілдігінің қолдауымен дайындалған Бағдарламаның өзектілігі. Қазіргі әлемде балалар мен жасөспірімдер өздерінің психологиялық әл-ауқатына терең әсер ететін жан жарақатына ұшырау оқиғаларына жиі тап болады. Жан жарақаты – бұл эмоционалды және психологиялық стресті тудыратын терең күйзеліс. Бұл баланың өміріне, қауіпсіздігіне немесе тұтастығына қауіп төндіретін оқиғалар мен жағдайлардың әсерінен туындайды. Жан жарақаты бір оқиғаның салдарынан да, қайталанатын немесе созылмалы жағдайлардан да туындауы мүмкін. Жан жарақаты жай ғана оқиға емес, керісінше, оған деген реакция екенін түсіну маңызды. Бірдей оқиға бір бала үшін ауыр болса, екіншісі үшін олай болмауы мүмкін. Бұл көптеген факторға байланысты, соның ішінде баланың жасы, оның жеке ерекшеліктері, жақындарының қолдауы және бастан кешірген оқиғаға қатысты болуы мүмкін. Балалардың жан жарақатына ұшырауы әртүрлі тәуекел факторына байланысты болуы мүмкін: физикалық, эмоционалды немесе жыныстық зорлық-зомбылық, буллинг және кибербуллинг; жақындарынан айырылуға байланысты жан жарақаттары; табиғи апаттар. Жан жарақатына бағдарланған тәсілдемеге негізделген «Ішкі күш» бағдарламасы жан жарақаты оқиғаларын бастан кешірген балалармен және жасөспірімдермен жұмыс істеудің ең тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Бұл тәсілдің қалыптасуы мен дамуы Джудит Герман (2021) және Бессель ван дер Колк (2020) еңбектерімен байланысты. «Ішкі күш» бағдарламасы екі негізгі мақсатты топқа бағытталған: 1. Жан жарақаты оқиғаларына тап болған және эмоционалды әл-ауқатты қалпына келтіру үшін қолдауды қажет ететін 12-15 жас аралығындағы жасөспірімдер (6-9 сыныптар). 2. Бала үшін қауіпсіз ортаны құруда шешуші рөл атқаратын және тиімді қолдау құралдарын қажет ететін ата-аналар немесе қамқоршылар. Балаларға арналған тренингтің құндылығы бала үшін қауіпсіз және қолдау ортасының құрылуымен анықталады. Онда бала: • Жан жарақаты тәжірибесін өңдеуді; • өз эмоцияларын тани және басқаруды; • бақылау және қауіпсіздік сезімін қалпына келтіруді; • стресспен күресу дағдыларын дамытуды; • басқалармен қарым-қатынасты жақсартуды үйренеді. Бағдарлама ата-аналар үшін де үлкен маңызға ие, өйткені баланың жан жарақатын бастан кешіруі ата-аналардың дәрменсіздік, өздерін кінәлі санау және АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША НҮСҚАУЛЫҚ 13 алаңдаушылық сезімдерін тудырады. Жан жарақатына бағдарланған тәсілдемені меңгеру ата-аналарға: • баланың эмоционалды қажеттіліктерін жақсырақ түсінуге; • тиімді көмек және қолдау көрсетуге; • жан жарақатына қайта ұшыраудың алдын алуға; • отбасында қауіпсіз және қолдау ортасын құруға мүмкіндік береді. «Ішкі күш» тренингтік бағдарламасының мазмұны 1-кездесу: Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз 2-кездесу: Эмоциялар және оларды білдіру жолдары 3-кездесу: Тәжірибені ұғыну және ішкі күш 4-кездесу: Өзіне-өзі көмектесу және өзін-өзі қорғау дағдыларын дамыту. Бағдарлама балалар және олардың ата-аналарымен жүргізілетін жұмысты біріктіреді, бұл бүкіл отбасы үшін біртұтас қолдау ортасын құруға мүмкіндік береді. Жұмыста жан жарақатына бағдарланған тәсілдеменің ғылыми негізделген әдістері қолданылады: топтық динамиканы дамыту, эмоциялармен жұмыс істеу, тәжірибені ұғыну, өзіне-өзі көмектесу және өзін-өзі қорғау дағдыларын дамыту, қатысушылардың сәтті бейімделуіне және қалпына келуіне ықпал ететін балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын нығайту. Бағдарлама БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы өкілдігінің қолдауымен әзірленді.

**«Ішкі күш» тренингтік бағдарламасы негізінде оқушыларға арналған
жұмыс жоспары
(6 – 9 сынып оқушылары)**

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз	Қазан	ДТІЖО Умбетова М.С 6-сынып жетекшілері Мектеп психологы Жоланова А
2	Эмоциялар және оларды білдіру жолдары	Желтоқсан	ДТІЖО Умбетова М.С 7-сынып жетекшілері Мектеп психологы Жоланова А
3	Тәжірибені ұғыну және ішкі күш	Ақпан	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 8-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С
4	Өзіне – өзі көмектесу және өзін – өзі қорғау дағдыларын дамыту	Сәуір	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 9-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С

«Ішкі күш» тренингтік бағдарламасы негізінде ата – аналарға арналған жұмыс жоспары

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Қауіпсіздік пен сенімнің негізін қалаймыз	Қазан	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 9-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С
2	Эмоциялар және оларды білдіру жолдары	Желтоқсан	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 8-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С
3	Тәжірибені ұғыну және ішкі күш	Ақпан	ДТІЖО Умбетова М.С 7-сынып жетекшілері Мектеп психологы Жоланова А
4	Өзіне – өзі көмектесу және өзін – өзі қорғау дағдыларын дамыту	Сәуір	ДТІЖО Умбетова М.С 6-сынып жетекшілер Мектеп психологы Жоланова А

«БАЛА ҚАУІПСІЗДІГІ» АТА-АНАЛАР МЕН ОҚУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН САБАҚТАР БАҒДАРЛАМАСЫ

Бағдарлама Қазақстандағы БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Өкілдігінің қолдауымен әзірленген. Бағдарламаның өзектілігі отбасыларға кешенді қолдау көрсету қажеттілігінің артуымен, әсіресе цифрландыру жағдайында зорлық-зомбылық тәуекелінің жоғарылауымен байланысты. Бағдарлама қауіпсіз ортаны қалыптастыруға және ата-аналардың балаға тәлімгер мен қорғаушы ретіндегі рөлін нығайтуға бағытталған. Зорлық-зомбылық – бұл физикалық, психологиялық немесе әлеуметтік зиян келтіретін күшті, қысымды немесе билікті саналы түрде қолдану. Зорлық-зомбылықтың негізгі түрлері • Физикалық: соққы, тұншықтыру, еркіндікті шектеу, ауырсыну келтіру. • Психологиялық: қорлау, қауіп төндіру, манипуляция, газлайтинг. • Эмоционалдық: елемеу, төмендету, оқшаулау, бопсалау. • Жыныстық: келісімсіз кез келген жыныстық әрекеттер, әсіресе балаларға қатысты. • Экономикалық: қаржыны бақылау, жұмыс істеуге тыйым салу, ресурстардан айыру. • Ақпараттық: жалған ақпарат тарату, кибербуллинг. Зорлық-зомбылық баланың психикасына кері әсер етеді, әсіресе ол қайталанып отырса немесе жақын адамдар тарапынан жасалса. Мұндай жағдайлар баланың бойында тұрақты қорқыныш пен мазасыздық сезімін тудыруы мүмкін. Бұл өз кезегінде үрейлі ұстамаларға, түнгі қорқынышты түстерге және жалпы қауіп-қатер сезіміне алып келеді. Бала әлемді жауыз ретінде қабылдай бастайды және ересектерге деген сенімін жоғалтады. Депрессия пайда болады, көбінесе ол суицидалды ойлармен және көмекке зәрулік сезімімен бірге жүреді. Өзін төмен бағалау, кінә мен ұят сезімі тұрақты серігіне айналады, ал импульсивтілік пен агрессия қарым-қатынаста қиындықтар туғызып, жанжалға бейімділікке алып келеді. Оқуына кері әсер етеді: бала оқуына қызығушылығын жоғалтады, зейінін шоғырландыру қиынға соғады, есте сақтау мен назар аудару қабілеті нашарлайды. Көп жағдайда бала тұйықталып, қатарластарының ортасынан алыстайды, жалғыздықты жөн көреді. Ұзақ мерзімді тұрғыда зорлық-зомбылық деструктивті өмірлік сценарийлердің қалыптасуына, болашақтағы қа- АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ 61 рым-қатынастарда күш көрсету үлгілерін қайталауға, ішкі жан күйзелісін жеңудің жолы ретінде түрлі тәуелділіктерге — алкоголь мен есірткіден бастап құмар ойындарға дейін — әкелуі мүмкін. Созылмалы аурулар, ұйқысыздық, тамақтану бұзылыстары сынды психосоматикалық дерттер — терең психологиялық жарақаттардың көрінісі. Осы салдарлардың барлығы ерте кезеңде араласудың, ересектердің мұқият назарын және жүйелі қолдаудың маңыздылығын айқын көрсетеді. Зорлық-зомбылықтың алдын алу кешенді көзқарасты талап етеді, оған білім беру, қолдау көрсету және әлеуметтік бастамалар кіреді. Балалар мен ересектерге зорлық-зомбылықтың белгілерін тануды үйрету, эмоционалдық интеллектіні дамыту және зорлықсыз қарым-қатынас дағдыларын енгізу маңызды. Ата-аналар балаларымен қарым-қатынасты құрмет пен сенімге негізделген түрде құра

білуі үшін жағымды тәрбие беру бойынша білім алуы қажет. Сондай-ақ психологиялық көмекке, жедел желілер мен дағдарыс орталықтарына қолжетімділік, бала өз сезімін еркін жеткізе алатын қауіпсіз әрі сенімді отбасылық және оқу орталарының болуы үлкен маңызға ие. Отбасында сүйіспеншілікке, қауіпсіздікке және айқын шекараларға негізделген атмосфера қалыптасуы қажет, мұнда күш қолдану мүлдем болмауы тиіс. Тәрбиедегі агрессивті әдістерге жол беруге болмайды, себебі олар зорлыққа негізделген мінез-құлық үлгілерін қалыптастырады. Қоғамдық деңгейде қауіпсіз кеңістіктерді қалыптастыру, әйелдер мен жасөспірімдерді алдын алу жобаларына тарту, сондай-ақ құрмет пен қамқорлық мәдениетін қалыптастыру мақсатында қоғамдық және діни көшбасшылармен жұмыс жүргізу маңызды. Осындай шаралардың барлығы зорлық-зомбылыққа жол бермейтін орта құруға септігін тигізеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасын жасау қазіргі тәрбиелеудегі қиындықтарға тап болған ата-аналарды жүйелі қолдаудың арту қажеттілігінен туындады. Цифрландыру жағдайында, әлеуметтік нормалардың өзгеруі мен зорлық-зомбылық қаупінің, соның ішінде онлайн ортадағы қауіптің артуы салдарынан ата-аналарға балалармен конструктивті өзара әрекеттесу, қауіп белгілерін тану және қауіпсіз білім беру ортасын қалыптастыру бойынша практикалық дағдыларды меңгеру қажет. Мұндай бағдарлама тек саналылықты арттырып қана қоймай, ата-аналардың баланың өміріндегі қорғаушы және тәлімгер ретіндегі рөлін нығайтуға көмектеседі. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығының сабақтарының вариативті модулі ретінде ұсынылады. Бұл модуль ата-аналардың балалармен конструктивті өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға, зорлық-зомбылықтың алдын алуға және баланың тәрбиесіне нақты және цифрлық ортада белсенді қатысуға бағытталған. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы екі негізгі мақсатты топқа бағытталған. • 1–4, 5–9 және 10–11 сынып оқушылары: эмоциялық өзін-өзі реттеу, қауіпсіз мінез-құлық, қауіп-қатерлерді танып-білу және көмек сұрау дағдыларын дамытуға мұқтаж білім алушылар. Сонымен қатар, бағдарлама балалардың ересектерге сенімін қалыптастыруға, саналылықты арттыруға және қауіпсіз білім беру ортасында өзара құрмет мәдениетін дамытуға ықпал етеді. • Баланың қауіпсіз ортасын құруда маңызды рөл атқаратын ата-аналар немесе қамқоршылар, олар тиімді қолдау көрсетуге арналған құралдарға мұқтаж. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы, әсіресе зорлық-зомбылыққа немесе эмо-

62 БАЛАЛАРДЫҢ
ӘЛ-АУҚАТЫН АРТТЫРУ РКЕН ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
ИНСТИТУТЫ

ционалдық жарақаттарға ұшыраған балалардың әл-ауқатына айтарлықтай әсер етеді. Тренингке қатысу балаға өз сезімдерін түсінуге, ішкі тұрақтылығын қалпына келтіруге және өзін қауіпсіз сезінуге көмектеседі. Тренинг: • Уайым мен қорқыныш сезімін азайтуға; • Ересектерге деген сенімді қалпына келтіру және қорғану сезімін қалыптастыруға; • Өзін-өзі реттеу және эмоционалдық интеллект дағдыларын дамытуға; • Зейін мен оқу мотивациясын жақсартуға; • Өзін-өзі бағалау мен сенімділікті нығайтуға; • Қауіпсіз шекараларды қалыптастыру және көмек сұрай білу қабілетін дамытуға; • Қайталама жарақаттану мен зорлық мінез-құлқы сценарийлерінің

алдын алуға ықпал етеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы ата-аналарды, әсіресе бала зорлық-зомбылыққа немесе эмоционалдық жарақат белгілеріне тап болған жағдайда қолдауда маңызды рөл атқарады. Мұндай жағдайлар ересектерде уайым, кінә сезімі және шатасу тудырады. Тренинг ата-аналарға дәрменсіздік күйінен шығуға, түсінікті әрі тиімді жауап беру стратегияларын ұсынуға көмектеседі. Сондай-ақ:

- Баланың психологиялық реакцияларын тереңірек түсінуге;
- Баланың қалпына келу үдерісінде жанашырлықпен қолдау көрсетуге;
- Өз стрессін төмендетіп, ата-ана ретінде сенімділікті нығайтуға;
- Тұрақты және қауіпсіз отбасылық ортаны қалыптастыруға;
- Агрессивті тәрбиелеу әдістері арқылы қайталама жарақаттануды болдырмауға;
- Баламен байланысын нығайтып, сенімді қалпына келтіруге мүмкіндік береді.

«Бала қауіпсіздігі» бағдарламасының мазмұны 1-сабақ. Қауіпсіздік түсінуден басталады 2-сабақ. Онлайнда — қорықпай: жанында болу және түсіну Бағдарлама балалар мен олардың ата-аналарымен жұмыс істеуді үйлестіреді, бұл бүкіл отбасыға біртұтас қолдаушы орта құруға мүмкіндік береді. Жұмыста ғылыми негізделген әдістер қолданылады: топтық динамиканы дамыту, эмоциялармен жұмыс істеу, тәжірибені түсіну, өзін-өзі қолдау және өзін-өзі қорғау дағдыларын дамыту, бала мен ата-ананың қарым-қатынасын нығайту, бұл қатысушылардың сәтті бейімделуіне және қалпына келуіне септігін тигізеді. «Бала қауіпсіздігі» бағдарламасы БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) Қазақстандағы Өкілдігінің қолдауымен әзірленді.

(5–9 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Зорлық-зомбылыққа жол жоқ: шекаранды таны, қорғануды үйрен!	Қаңтар	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 8 сынып жетекшілер Мектеп психологы Закирова С
2	Цифрлық әлемде қорғанудың жолдары	Наурыз	ДТІЖО Умбетова М.С 5 сынып жетекшілер Мектеп психологы Жоланова А

(10–11 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Жеке шекара және зорлық-зомбылық: көремін, түсінемін, әрекет етемін	Сәуір	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 10-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С
2	Желідегі қауіптер және олардан қорғану жолдары	Мамыр	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 11-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С

(5–9 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Жасөспірімді зорлық-зомбылықтан қорғаудың негізі – сенім мен жеке шекараға құрмет	Қаңтар	ДТІЖО Умбетова М.С 5-сынып жетекшілер Мектеп психологы Жоланова А
2	Бүгінгі жасөспірім: қауіптің белгілері және қорғану тәсілдері	Наурыз	ДТІЖО Умбетова М.С 7-сынып жетекшілер Мектеп психологы Жоланова А

(10–11 сыныптарға арналған сабақтар)

р/с	Тақырыбы	Мерзімі	Жауапты
1	Шекара мен қолдау: жасөспірімге өмірлік сынақтарды еңсеруге қалай көмектесуге болады	Сәуір	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 11-сынып жетекшілері Мектеп психологы Закирова С
2	Цифрлық әлемдегі жасөспірімнің қауіпсіздігі мен жауапкершілігі	Мамыр	ДТІЖО Ибрагимов Б.А 10-сынып жетекшілер Мектеп психологы Закирова С

«Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Қордай ауданы білім бөлімін
№28 Ш.Уәлиханов атындағы орта мектебі»КММ

Жиналыс тақырыбы:

«Жеке қауіпсіздік және баланы зорлық-зомбылықтан қорғау»



Беріктас ауылы

Тақырыбы: «Жеке қауіпсіздік және баланы зорлық-зомбылықтан қорғау»

1. Ұйымдастыру кезеңі

- Ата-аналарды қарсы алу, түгендеу.
- Жиналыстың мақсатын айту:
«Бүгін біз балаларымыздың жеке қауіпсіздігі, оларды тұрмыстық және әлеуметтік ортадағы зорлық-зомбылықтан қорғау мәселелері жайлы ой бөлісіп, ата-ана ретінде қандай іс-әрекет жасай алатынымызды талқылаймыз.»
- **Психологиялық ахуал қалыптастыру**
 - Қысқаша жылы тілектер айту немесе шағын ойын арқылы ата-аналардың белсенділігін арттыруға болады.
 - Мысалы: "Балаларыңыздың үш жақсы қасиетін атап өтіңіз" деген секілді.

2. Негізгі бөлім

1. Ақпараттық баяндама (сынып жетекшісі)
2. Зорлық-зомбылық түрлері (физикалық, психологиялық, интернеттегі қауіптер).
3. Баланы қорғауда ата-ананың рөлі.

Ақпараттық баяндама /қысқаша/: « Балалардың жеке қауіпсіздігі»

Құрметті ата-аналар!

Бүгінгі жиналысымыздың басты мақсаты – балаларымыздың жеке қауіпсіздігін сақтау мәселесіне назар аудару.

Баланың қауіпсіздігі – оның өмірі мен денсаулығын қорғаудың басты кепілі. Бүгінгі таңда балаларға қауіп төндіретін жағдайлар көп:

- көшеде жүргенде;
- қоғамдық көлікте;
- интернет пен әлеуметтік желіде;
- бейтаныс адамдармен қарым-қатынаста.

Жеке қауіпсіздік дегеніміз – баланың өзін қорғауға бағытталған дағдыларды меңгеруі:

- қауіпті жағдайды ажырата білуі;
- «Жоқ!» деп айтуға үйренуі;
- ата-анасына немесе сенімді адамға дер кезінде хабарлауы;
- интернетте жеке мәліметтерін таратпау.

Балаларға ерте жастан бастап қарапайым қауіпсіздік ережелерін түсіндіру өте маңызды. Мысалы:

1. Бейтаныс адаммен бірге ешқайда бармау.
2. Телефон, мекенжай сияқты жеке деректерді бермеу.
3. Үйден мектепке және кері қайтатын нақты жолды сақтау.
4. Қауіп төнген жағдайда дереу үлкендерден көмек сұрау.

Әр ата-ана өз баласына қауіпсіздік мәдениетін қалыптастырып, күнделікті өмірде үнемі қадағалап отырғаны жөн.

Зорлық-зомбылық түрлері

1. Физикалық зорлық-зомбылық

- Денеге әдейі зақым келтіру (ұру, итеру, тебу).
- Күш көрсету, қол жұмсау.
- Баланы қажеттіліктерінен (тамақ, киім, дәрі-дәрмек) әдейі айыру.

2. Психологиялық зорлық-зомбылық

- Қорқыту, балағаттау, кемсіту.
- Тұрақты сын айту, төмендету.
- Баланың өзіне сенімін жою, ар-намысына тию.
- Оқшаулау, сөйлеспеу арқылы жазалау.

3. Интернеттегі қауіптер (кибербуллинг)

- Әлеуметтік желіде қорқыту, әжуалау, намысына тию.
- Жеке мәліметтерін рұқсатсыз тарату.
- Жалған ақпарат немесе арбау арқылы алдау.
- Баланы орынсыз, жасына сай емес контентке тарту.

«Баланы қорғауда ата-ананың рөлі» топтық тапсырма

Нұсқау:

1. Ата-аналар 3 топқа бөлінеді.
2. Әр топқа ватман, маркер, түрлі түсті қағаздар беріледі.
3. Тапсырма – «Баланы қорғауда ата-ананың рөлі» тақырыбында постер дайындап, қорғау.

Тапсырмалар:

- **1-топ:** Баланы **физикалық қауіптен қорғау жолдары** (үйдегі қауіпсіздік, көшедегі қауіпсіздік, денсаулықты қорғау).
- **2-топ:** Баланы **психологиялық зорлықтан қорғау жолдары** (ашық қарым-қатынас, қолдау, сенім, жылы сөздің күші).
- **3-топ:** Баланы **интернеттегі қауіптен қорғау жолдары** (әлеуметтік желіні бақылау, уақыт шектеу, интернет әдебі).

Қорғау кезеңі:

Әр топ өз постерін 3–5 минут ішінде таныстырады.

Соңында барлық ата-аналар бірге талқылап, ортақ шешімдер шығарады.

Талқылау немесе топтық тапсырма

- - «Балаға қауіп төнген жағдайда қандай әрекет жасауға үйретеміз?»
- – «Сіз балаңыздың қауіпсіздігі үшін күнделікті қандай әрекет жасайсыз?»
- Ата-аналар пікір алмасады.

Практикалық бөлім /сахналауға болады ата-аналар/

- Қысқа жағдаяттық тапсырмалар:
 1. «Балаға бейтаныс адам көшеде тоқтатып, көлікке мінуді ұсынды» – ата-ана қандай кеңес беруі керек?
 2. «Интернетте бейтаныс адам сөйлесе бастады» – баланы қалай сақтандырамыз?
 3. «Үйде немесе мектепте реніш білдіріп, бала өзін қорғансыз сезінді» – ата-ана қандай қолдау көрсетеді?

Бейнематериал

– Баланың қауіпсіздігі мен зорлық-зомбылықтың алдын алу жайлы қысқа ролик көрсету.

3. Қорытынды бөлім

- Сынып жетекшісінің қорытынды сөзі:
«Бала – біздің болашағымыз. Оларды қорғау – ең үлкен парызымыз. Әр ата-ана баласының қауіпсіздігіне жауапты екенін естен шығармайық.»
- Ата-аналарға жадынама таратуға болады: *«Балаңызды қауіптен қорғаудың 10 қарапайым ережесі».*
- Жиналысты жақсы тілекпен аяқтау.

Керібайланыс «Жүрекке жылу»

- Әр ата-ана стикерге немесе қағазға балаға арналған бір **жақсы тілегін** жазып, «Жүрек» плакатына жапсырады.
- Соңында барлық тілектер дауыстап оқылады.

1-сыныптар арасындағы «Ата-аналар қолдау орталығының» ата-аналар жиналысының анықтамасы

Қазан айының 24-і күні 1-сыныптар арасындағы мұғалімдерінің ұйымдастырылуымен «Жеке қауіпсіздік және баланы зорлық-зомбылықтан қорғау» тақырыбында ата-аналар жиналысы өткізілді..

Мақсаты: Жасөспірімдер зорлық-зомбылықтан қорғауға арналған жағдайларды қалыптастыру. Қорғау ережелері және отбасындағы сенім мен жеке кеңістікті қабылдау ортасын құру.

Сабаққа 1-сынып ұстаздары мен ата-аналары қатысты. Жиналыстың басында тақырыппен таныстырылды, әлемде қазіргі ең өзекті мәселелердің біріне айналып отырған – бұл жасөспірімдердің, балалардың зорлық – зомбылыққа ұшырауы туралы айтылды. Балалар да, ересектер сияқты сыйлау, қол тигізбеу және адамзаттық абыройын сақтау құқықтарына ие, сондай-ақ Адам құқықтарының жалпыға ортақ декларациясы мен Азаматтық саяси, экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы көзделген заң тарапынан да тең қорғау көрсетілуіне құқылы екендігі айтылды. Зорлық-зомбылықтың түрлерімен, психологиялық күш көрсетудің негізгі формаларымен, физикалық зорлық-зомбылықтың негізгі формасымен, зорлық-зомбылық құрбаны болатын балаларға тән белгілермен, зорлық-зомбылықтың алдын алу бойынша ата-аналарға ұсыныстар айтылды, қолдау көрсетілді.

Жиналыс өте жоғары дәрежеде өтті. Ата-аналар әр түрлі тапсырмаларды, топтық пен жұптық және де жеке жұмыста да өздерін еркін сезініп, орындауда аса белсенділік танытты. Жиналыстың тақырыбын ашу мақсатында баланың қауіпсіздігі мен зорлық-зомбылықтың алдын алу жайлы қысқа ролик көрсетілді.

Қорыта келгенде : «Бала – біздің болашағымыз. Оларды қорғау – ең үлкен парызымыз. Әр ата-ана баласының қауіпсіздігіне жауапты екенін естен шығармайық.»деген сөздермен жиналыс аяқталды. Ата-аналарға «Балаңызды қауіптен қорғаудың 10 қарапайым ережесі» жадынамасы таратылды. Жиналыс ата-аналардың жақсы тілектерімен аяқталды. Керібайланыс «Жүрекке жылу» жасалды. Жиналыс жоғарғы деңгейде өтілді.